

Saopštenje za javnost

Okruženje za delovanje civilnog društva i dalje daleko od EU standarda

Građanske inicijative - I u ovogodišnjem Izveštaju o napretku, koji je u utorak predstavljen u Briselu, još jednom je potvrđeno da u Srbiji ne postoji povoljno okruženje za delovanje civilnog društva. U njemu je istaknuto da, iako jeste inicirano preduzimanje određenih koraka, poput usvajanja smernica i planiranja konsultacija, još uvek postoji potreba za daljim naporima kako bi se osigurala sistemska saradnja između Vlade i civilnog društva. Izveštaj jasno ukazuje da još uvek nije uspostavljeno podsticajno okruženje za razvoj i finansiranje organizacija civilnog društva (OCD), na šta su i Građanske inicijative ukazale u svojim redovnim godišnjim izveštajima - [“Matrica za praćenje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva”](#) iz marta i [„Udruženja građana: Sužavanje prostora za delovanje Srbije 2019“](#) iz februara ove godine.

Evropska komisija je u Izveštaju prepoznala kontinuiranu posvećenost OCD i branitelja ljudskih prava u pogledu podizanja svesti o građanskim i političkim pravima, i skrenula pažnju na političke pritiske kojima su oni u svom radu izloženi, posebno u periodu koji je neposredno prethodio parlamentarnim i lokalnim izborima. Ovo je takođe potvrđeno u i izveštajima [“Tri slobode pod lupom”](#), koji na dvonedeljnoj bazi prate kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji. Od marta 2019. godine, Građanske inicijative su u ovim izveštajima zabeležile veliki broj napada na aktiviste, pretnji i pritisaka na članove udruženja građana, kao i kampanja protiv civilnog društva, humanitarnih fondacija i građanskih pokreta u medijima, što predstavlja ozbiljno ugrožavanje slobode udruživanja.

U Izveštaju Evropske komisije je posebno istaknut slučaj iz jula ove godine, kada je u javnost dospelo spisak 57 organizacija i pojedinaca iz sfere medija i civilnog društva, koji su bili predmet provere od strane Uprave za sprečavanje pranje novca i finansiranja terorizma. Komisija je u Izveštaju upozorila da je neophodno ustanoviti pravni osnov ove provere, i to da li je postupanje Uprave u ovom slučaju u skladu sa preporukama Radne grupe za finansijsku akciju (FATF). Na ovaj slučaj, kao i na nužnost kontrole nad postupanjem Uprave, je više puta ukazano u Izveštaju, kako u delu koji se odnosi na Poglavlje 24 - Pravda, sloboda i bezbednost, tako i u delu koji se tiče Poglavlja 4 - Slobode kretanja kapitala. Građanske inicijative su, zajedno sa drugim pojedincima i organizacijama koje su imenovane na spisku, uputile zahteve Upravi za sprečavanje pranja novca u cilju razjašnjenja kriterijuma ove provere, ali pravni osnov za njeno izvršenje i konkretni kriterijumi kojima se Uprava vodila u njenom sprovođenju još uvek nisu objavljeni.

Kao pozitivan korak, u Izveštaju je navedeno usvajanje smernica za uključivanje OCD u radne grupe za izradu propisa i javnih politika u januaru ove godine, uz napomenu da OCD i dalje dalje prijavljuju da se njihovi komentari na nacрте zakonane uzimaju u obzir u dovoljnoj meri, da na njih ne dobijaju adekvatne reakcije, kao i da su rokovi predviđeni za konsultacije prekratki. I na ovo su Građanske inicijative već ukazivale u svom praćenju podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva, kao i na druge probleme koji se odnose na učešće građana i OCD u procesima odlučivanja, uključujući i praksu simuliranih javnih rasprava i zloupotrebu GONGO i PONGO organizacija u svrhu davanja legitimiteta odlukama vlasti.

Napomenuto je i da još uvek nisu usvojeni nacionalna strategija i akcioni plan koji treba da doprinesu uspostavljanju pozitivnog okruženja za civilno društvo, niti je formiran savet za

saradnju sa civilnim društvom, što su sve problemi koji su kao takvi navedeni i u prošlogodišnjem izveštaju. Takođe, u Izveštaju je skrenuta pažnja i na to da je neophodno bolje definisati i primeniti kriterijume za javnu finansijsku podršku OCD, kako bi se osigurala sveukupna transparentnost, posebno na lokalnom nivou. Građanske inicijative smatraju da je pored ovih nalaza potrebno naglasiti da položaj OCD nije poboljšan ni u smislu finansijske održivosti ili pružanja usluga. Naprotiv, usvajanjem novog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, određene OCD koje su pružale ove usluge skoro 20 godina su sprečene da to rade, a izostale su najavljene izmene Zakona o volontiranju i prepoznavanje socijalnog preduzetništva kao društvene vrednosti.

Takođe, ni u ovom, niti u prethodnim godišnjim Izveštajima o napretku, kao problem nije prepoznato pojavljivanje sve većeg broja takozvanih GONGO, odnosno vladinih nevladinih organizacija, i PONGO - političkih nevladinih organizacija. Uloga ovih veštačkih OCD se ogleda u tome što, sa jedne strane, primaju finansijsku pomoć od države, a sa druge, koriste prostor koji im je dat od strane provladinih medija da diskredituju organizacije sa dugom tradicijom i kredibilnom ekspertizom, kao i da preuzmu ulogu „konstruktivnog partnera“ u procesima donošenja odluka, u svrhu lažiranja javnih rasprava i davanja legitimiteta odlukama i predlozima vlasti. Njihovo osnivanje je predstavljalo jedan od glavnih trendova u javnom prostoru i medijima Srbije tokom 2019. godine.

Građanske inicijative nastaviće i dalje da prate stanje okruženja za delovanje OCD u Srbiji putem svojih redovnih izveštaja, uključujući “Matricu za praćenje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva”, izveštaje “Tri slobode pod lupom” i Izveštaje o sužavanju prostora za delovanje civilnog društva.

Beograd, 09.10.2020.